

उत्तरमध्यमा द्वितीयखण्ड वार्षिक परीक्षा 2022-23

विषय कोड : 1204

संस्कृत साहित्यम्

समय : 3 घण्टे

पूर्णांक : 100

निर्देश: — सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

1. विकल्पं चित्वा उत्तरं लिखत (केचन षष्ठः) —

1×6=6

(क) महाकवि भारवे कृति संख्या अस्ति —

(अ) एकः

(ब) द्वे

(स) त्रिस्तः

(द) चतुर्थः

(ख) मेघदूतस्य नायकः कः ?

(अ) गन्धर्वः

(ब) देवः

(स) कुबेरः

(द) यक्षः

(ग) उत्तररामचरिते कति श्लोकाः सन्ति ?

(अ) 214

(ब) 256

(स) 315

(द) 560

(घ) शूद्रकस्य कति ग्रन्थाः सन्ति ?

(अ) 2

(ब) 3

(स) 1

(द) 4

(ङ) माघस्य स्थितिकालः का वर्तते ?

(अ) 500-550

(ब) 675-750

(स) 700-750

(द) 750-810

(च) शिवराजविजये सम्मिल्य कति निश्वासाः सन्ति ?

(अ) 12

(ब) 16

(स) 3

(द) 5

(छ) मरीचिमाली अस्ति—

(अ) ब्रह्मा

(ब) सूर्यः

(स) चंद्रः

(द) मंगलः

2. अधोलिखितानां रिक्तस्थानानां पूर्तिं विधेया (केचन षष्ठः) —

1×6=6

(क) उत्तररामचरिते अङ्काः सन्ति।

(सप्त, पञ्च)

(ख) मृच्छकटिके नायिका अस्ति।

(विलासवती/वसन्तसेना)

(ग) माघे गुणाः सन्ति।

(त्रयः/नवः)

(घ) निबन्धाः प्रायः भवन्ति।

(षोढा/चतुर्विधा)

(ङ) श्रीहर्षस्य पितुर्नाम आसीत्।

(श्रीहीरपण्डित/गोवर्धनदास)

(च) चम्पूरामायणस्य शैली वर्तते।

(गौडी/वैदर्भी)

(छ) राजवाहनस्य पिता आसीत्।

(राजहंस/धर्मपालः)

3. सुमेलं कुरुत -

1×6=6

क

ख

(अ) रामायणम्

(1) विश्वनाथः

(ब) शरीरमाद्यंखलु

(2) वाल्मीकिः

(स) पुराणः

(3) चन्द्रापीड

(द) भरतस्य मातुः

(4) अष्टादश

(य) तारापीड

(5) शकुन्तला

(र) साहित्यदर्पणः

(6) धर्मसाधनम्

4. शुद्ध वाक्यानां समक्षं (सत्यम्) अशुद्ध वाक्यानां समक्षं (असत्यम्) इति लिखत - 1×7=7

(क) किरातवेश अर्जुनः अस्ति।

(ख) बलवद्विरोहितासान्ता वर्णिता।

(ग) शिववीरस्य विश्वासपात्रं तोरणं दुर्गम् प्रयाति।

(घ) जगन्निवासः—इत्यत्र षष्ठी तत्पुरुषः समासः।

(ङ) अलकानगर्या वर्णनम् पूर्वं मेघे अस्ति।

(च) भोजप्रबन्धः कालिदासस्य कृति वर्तते।

(छ) महाकवेः दण्डिनः प्रपितामहः श्री दामोदरः आसीत्।

5. एकपदेन उत्तरत -

1×7=7

(क) भवभूतेः गुरोः नाम किम् ?

(ख) मृच्छकटिके कति अङ्का वर्तन्ते ?

(ग) नारदागमनं कस्मिन् सर्गे वर्णितमस्ति ?

- (घ) हैरम्बशब्दस्य कोऽर्थः ?
- (ङ) महसाम् पदस्य कोऽर्थः ?
- (च) वागर्थाविव प्रतिपत्तये इत्यत्र कः समासः ?
- (छ) शकुन्तलायै शापं कः दत्तवान् ?

6. केचन पञ्च एकवाक्येन उत्तरत —

2×5=10

- (क) श्रीहर्षस्य मीमांसाशास्त्रीयः ग्रन्थः कः ?
- (ख) निबन्धे वाक्यरचना कीदृशी स्यात् ?
- (ग) भारवेः वचः कीदृक् वर्तते ?
- (घ) भवभूतेः प्रियं छन्दः किमस्ति ?
- (ङ) शूद्रकः कस्य प्रदेशस्य निवासी सम्भाव्यते ?
- (च) इन्द्रस्य सारथिः कः ?

7. सूक्तिविवेचनं कुरुत पञ्च समाधेया —

3×5=15

- (क) भिन्नरुचिर्हि लोकः।
- (ख) सहसाविदधीत न क्रियाम्।
- (ग) सर्वः स्वार्थं समीहते।
- (घ) रिक्तः सर्वो भवति हि लघु पूर्णता गौरवाय।
- (ङ) तेजसां हि न वयः समीक्ष्यते।
- (च) अहो दुरन्ता बलबद्विरोधिता।

8. समास-पदानि लिखत् (पञ्च समाधेया) —

4×5=20

(क) वनेचरः

(ख) युधिष्ठिरः

(ग) क्षितिरक्षिणः

(घ) जगन्निवासः

(ङ) महोज्जयः

(च) स्वाधिकारात्

9. यथाविस्तरम् उत्तरं प्रयच्छत (त्रयः समाधेयाः) —

5×3=15

(क) भवभूतेः कृतयः लिखत।

(ख) अन्धकूपन्यायः विषये लिखत।

(ग) रघुवंश महाकाव्यस्य मंगलाचरणं लिखत।

(घ) शूद्रकस्य कविपरिचयः लिखत।

10. निबन्धः लिखत —

1×8=8

‘कालिदासः’ अथवा ‘भारतीयसंस्कृतेः स्वरूपम्।